

การเปลี่ยนแปลงการละเล่นเพลงกันตรึมของชาวไทยเชื้อสายเขมรในหมู่บ้านดงมัน ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน

CHANGES OF PERFORMING ART OF KANTRUEM FOLK SONG OF THAI-KHMER PEOPLE IN DONG MAN VILLAGE, KHO KO SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE, BETWEEN 2001 – PRESENT

กัญญารัตน์ พันเงาะ¹ และเสริม พงศ์ทอง²
Kanyarat Phanjor¹ And Serm Pongthong²

^{1,2} สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Thai Program of Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E mail: Kanyarat.phanjor@vru.ac.th

Received : 2021 March 26

Revised : 2021 December 8

Accepted : 2021 December 16

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศิลปะการละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของศิลปะการละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน ในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรี โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนามในแหล่งวัฒนธรรมกันตรึม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากนักดนตรีที่เล่นเพลงกันตรึมและชาวบ้านที่ได้ดูเพลงกันตรึมภายในหมู่บ้านดงมัน มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการทำวิจัยและวิเคราะห์ภาพรวมของการตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบสอบถามในด้านศิลปะการละเล่นเพลงกันตรึม ผู้เคยรับชมการแสดงชื่นชอบในการแสดงเพลงกันตรึม เคยได้รับชมการแสดงเพลงกันตรึมแบบแสดงจริง เพลงกันตรึมช่วยสะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.13 2) การเปลี่ยนแปลงของศิลปะการละเล่นกันตรึม ผู้เคยรับชมมีความเข้าใจในเนื้อร้องเพลงกันตรึม รู้จักวิธีการร้องและเล่นเพลงกันตรึม รู้จักนักแสดงที่เล่นเพลงกันตรึมทั้งในอดีตและปัจจุบัน คิดว่าเพลงกันตรึมมีประโยชน์และควรอนุรักษ์ไว้ มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.27

คำสำคัญ: เพลงกันตรึม ชาวไทยเชื้อสายเขมร

ABSTRACT

The objectives of the current research article were to: 1) study about the performing art of Kantruem, Thai-Khmer folk song of Surin province 2. investigate changes, in terms of lyrics, musical instruments and performances, of Kantruem folk song between 2001 - present. The data was studied and collected employing relevant document, field trip, particularly in the location surrounded by Kantruem evidence and culture, questionnaire as well as interview forms. Additionally, Kantruem musicians and the audiences who have lived in Dong Man village were interviewed. The information was collected and analyzed to show the final findings and the overall of questionnaire responses.

The research findings were found as follows: 1) According to the questionnaire items related to performing art of Kantruem folk song, Kantruem audiences appreciated the Kantruem show, the audiences used to watch Kantruem live show, Kantruem show have helped reflect the current trends of the society. The average of individual item was calculated at the high level of 4.13 percent. 2) According to the questionnaire items related to changes of performing art of Kantruem folk song, Kantruem audiences have comprehended Kantruem lyrics, they have known how to sing and perform Kantruem show, they have known both previous and current Kantruem actors as well as the audiences thought that Kantruem folk song has been worth conserving. The average of individual item was calculated at the high level of 4.27 percent.

Keywords: Kantruem folk song, Thai-Khmer descent

ที่มาและความสำคัญ

เสาวภา พรสิริพงษ์ และวรวิทย์ วราสินธ์ (2555) กล่าวว่า เพลงกันตรึม เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร วงดนตรีกันตรึมมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของชาวสุรินทร์มาตั้งแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นงานพิธีแบบใดในงานต่าง ๆ ของกลุ่ม คนผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยส่วนมากใช้วงกันตรึมบรรเลงขึ้นพื้นในงาน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 242:145) ซึ่งจุดมุ่งหมายในการเล่นกันตรึมมีหลายประการ คือเล่นตามความเชื่อถือของคนในท้องถิ่น เช่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ด้วยเหตุนี้การศึกษาความเปลี่ยนแปลงเพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร การละเล่นเพลงกันตรึมในจังหวัดสุรินทร์ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษารวบรวมเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวงกันตรึม ทั้งในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรีตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ว่าสภาพสังคมของเมืองสุรินทร์มีความเปลี่ยนแปลง ตามความหลากหลายด้านดนตรีที่มีการหลั่งไหลเข้ามาตามยุคสมัย เพื่อเป็นการเผยแพร่บทเพลงพื้นบ้านซึ่งถือว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่แท้จริง เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักสำนึกรักษาศิลปะพื้นบ้านของตนเอง เพื่อเป็นพลังสำคัญในการรักษาบทเพลงพื้นบ้านของสังคมวัฒนธรรมของชาติไทยเราสืบไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

เพลงกันตรึมเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายเขมร ในสมัยโบราณนิยมเล่นกันตรึมประกอบพิธีกรรม เรียกว่าการร้อง เล่นเพลงบูชาอารักษ์เพื่อรักษาคนที่เจ็บไข้ได้ป่วย โดยชาวท้องถิ่นมีความเชื่อว่าผู้ที่เจ็บป่วยนั้นเป็นเพราะได้ประทุติมิตบางสิ่งบางอย่างจึงเป็นเหตุให้เวทดาอารักษ์ลงโทษ การรักษาจึงต้องทำพิธีร้องเพลงบูชาอารักษ์ ด้วยการใช้นักดนตรีและนักร้องกันตรึมในการเล่นดนตรีและร้องเพลงบูชาอารักษ์กันตรึมจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการประกอบพิธีกรรม กันตรึมจึงผูกพันกับวิถีชีวิตชาวท้องถิ่นนับเนื่องจากอดีตสืบมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมุ่งศึกษาศิลปะและความเปลี่ยนแปลงของเพลงกันตรึม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์เพลงกันตรึม ให้คงอยู่และเป็นศิลปะพื้นบ้านให้คงอยู่ คู่ท้องถิ่นและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศิลปะการละเล่นเพลงกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ ในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรี
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของศิลปะการละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร ในจังหวัดสุรินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน ในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ วงดนตรีเพลง หมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย

1.1 นักแสดงและนักดนตรี หมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 คน

1.2 ชาวบ้านในหมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 35 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด จำนวน 35 คน โดยใช้รูปแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อหาจำนวนประชากร ในเขตพื้นที่หมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 2 ฉบับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงกันตรึม ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และเติมคำในช่องว่าง โดยระบุข้อความของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อเพลงกันตรึม ประกอบไปด้วย 11 คำถาม ได้แก่ ท่านรู้จักเพลงกันตรึมมากน้อยเพียงใด ท่านเคยชมการแสดงเพลงกันตรึม ผ่านทีวีมากน้อยเพียงใด ท่านเคยชมการแสดงเพลงกันตรึมแบบสดจริงมากน้อยเพียงใด เพลงกันตรึมช่วยสะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน ท่านเข้าใจเนื้อร้องเพลงกันตรึมมากน้อยเพียงใด ท่านมีความชื่นชอบในการแสดงเพลงกันตรึมมากน้อยเพียงใด ท่านรู้จักวิธีการร้องและเล่นเพลงกันตรึมมากน้อยเพียงใด ท่านรู้จักนักแสดงที่เล่นเพลงกันตรึมมากน้อยเพียงใด ท่านคิดว่าเพลงกันตรึมมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด หากให้ท่านร้องเพลงกันตรึมท่านคิดว่าจะร้องได้หรือไม่ ท่านคิดว่าควรอนุรักษ์เพลงกันตรึมหรือไม่ ซึ่งมีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยเลือกใช้สำหรับกลุ่มบุคคลที่เป็นชาวบ้าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงกันตรึมประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ รายการ (Check List) และเติมคำในช่องว่าง โดยระบุข้อความของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นการตอบคำถามลักษณะปลายเปิด จำนวน 4 ข้อด้วยกัน คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงกันตรึมหรือไม่ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับสถานการณ์ปัจจุบันของเพลงกันตรึม ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดทำให้ปัจจุบันเพลงกันตรึมยังเป็นที่รู้จัก ท่านคิดว่าวิธีใดจะช่วยให้อนุรักษ์และสืบทอดเพลงกันตรึมให้คงอยู่ต่อไป

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม ปลายเปิด (Open Ended)

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเพลงพื้นบ้านเพลงกันตรึม

3.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำรา เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงและสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาโดยศึกษาจากแบบสอบถามและ แบบทดสอบต่าง ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความชัดเจน และถูกต้องเพื่อนำไปหาคุณภาพเครื่องมือ

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วนำไปเก็บข้อมูลจริง การวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป โดยเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด และปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและขอรับแบบสอบถามคืนมาด้วยตนเองจำนวน 35 ฉบับ โดยคิดเป็นร้อยละ

- 4.2 ลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลในกลุ่มของประชาชนทั่วไป
- 4.3 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน
- 4.4 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สูตรการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการจัดทำวิจัยเรื่อง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงเพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร การละเล่นเพลงกันตรึมในหมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงกันตรึม กับประชากรจำนวน 35 คน ซึ่งเป็นคนในพื้นที่หมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 35 คน ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยและวิเคราะห์ภาพรวมของการตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ศิลปะการละเล่นกันตรึม ข้อ 1. กลุ่มตัวอย่างเคยชมการแสดงเพลงกันตรึมผ่านทีวี จำนวนร้อยละ 68.57 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 2. กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบในการแสดงเพลงกันตรึม จำนวนร้อยละ 65.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 3. กลุ่มตัวอย่างเคยชมการแสดงเพลงกันตรึมแบบแสดงจริงจำนวนร้อยละ 40.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 4. เพลงกันตรึมช่วยสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันจำนวนร้อยละ 60.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 5. กลุ่มตัวอย่างสามารถร้องเพลงกันตรึมได้จำนวนร้อยละ 28.57 อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของศิลปะการละเล่นกันตรึม ข้อที่ 1. กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในเนื้อร้องเพลงกันตรึมจำนวนร้อยละ 40.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 2. กลุ่มตัวอย่างรู้จักวิธีการร้องเล่นเพลงกันตรึมจำนวนร้อยละ 42.86 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 3. กลุ่มตัวอย่างรู้จักนักแสดงที่เล่นเพลงกันตรึมทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวนร้อยละ 57.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 4. กลุ่มตัวอย่างคิดว่าเพลงกันตรึมมีประโยชน์ จำนวนร้อยละ 65.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 5. กลุ่มตัวอย่างคิดว่าควรอนุรักษ์เพลงกันตรึมจำนวนร้อยละ 74.29 อยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาศิลปะการละเล่นกันตรึม โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอดีตพ่อเพลงกันตรึมพ่อโบ กันตรึมดงมัน นักดนตรีเพลงกันตรึม ผู้ใหญ่บ้านนายสุทีป สามสี และ ด.ญ.สุรางคนางค์ สามสี นักเรียนที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานเพลงกันตรึม พบว่า องค์ประกอบของดนตรีเพลงกันตรึมมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยผู้จัดทำได้วิเคราะห์ออกมาทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านบทร้อง ในอดีตจะเน้นไปทางการสอนในด้านการดำรงชีวิต การครองเรือน การมีคู่สมรส ด้านที่ 2 ด้านเครื่องดนตรี ในอดีตมีเพียง กลอง 2 ใบ ซอ ปี่อ้อ ฉิ่ง ฉาบ มาใช้ในการบรรเลง ลักษณะของดนตรีก็ช้า และเนิบ ด้านที่ 3 ด้านการแสดงดนตรี ในอดีตจะแสดงในงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานศพ และมีงานที่สอดคล้องกับด้านความเชื่อ คือพิธีกรรมมะมีวด จากการใช้เครื่องมือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

พบว่า ในหมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพลงกันตรึม ยังคงเป็นสิ่งทีคนในหมู่บ้านให้ความสำคัญ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ลักษณะการขับร้อง เนื้อหาของเพลง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง และเครื่องดนตรีที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้เพลงกันตรึมยังสามารถดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน มีการอนุรักษ์ และส่งเสริมผ่านโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ สืบทอด สืบสาน เพลงกันตรึมให้ดำรงอยู่ต่อไปอย่างยาวนาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มประชากรเพื่อการดำเนินการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงเพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร การละเล่นเพลงกันตรึมในหมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาศิลปะการละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ ในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรีเพลงพื้นบ้าน พบว่า เพลงกันตรึม ยังคงเป็นที่รู้จักต่อประชากรในหมู่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ยังคงมีการอนุรักษ์ สานต่อกันภายในหมู่บ้านดงมัน แต่ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้มีการเข้าถึงที่ง่ายขึ้น และยังสามารถดำรงรักษาต่อไปได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร บินทสันต์ และคณะ (2556) ได้กล่าวถึง กันตรึมในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ว่า วงกันตรึมผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยมาช้านาน และยังเกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์และงานประเพณีต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่อีสานใต้วิวัฒนาการของวงกันตรึมมีการปรับประยุกต์ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากดนตรีในพิธีกรรมสู่ดนตรีเพื่อความบันเทิงไปตามรสนิยมของผู้ชม เครื่องดนตรีที่ใช้ประสมวงในแต่ละคณะไม่มีแบบแผนตายตัว ท่วงทำนองเพลงมุ่งความสนุกสนานเป็นสำคัญ สำหรับการสร้างกลองกันตรึมใช้ไม้ดินและหนังสัตว์เป็นวัตถุดิบในการผลิตซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของเสียงและส่งผลต่อความรู้สึก ตลอดจนความเชื่อของศิลปินและแม่รูปแบบของกันตรึมจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม แต่ยังมีถ่ายทอดความรู้สืบทอดกันไปโดยวิธีการถ่ายทอดแบบซึมซับ การถ่ายทอดแบบเลียนแบบ และการถ่ายทอดแบบบ่มเพาะ พิธีกรรมการถ่ายทอดความรู้กันตรึมประกอบด้วย พิธีไหว้ครูมอบตัวเป็นศิษย์ พิธีไหว้ครูก่อนการแสดง และพิธีไหว้ครูประจำปีสะท้อนความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับไสยศาสตร์ โดยมีศิลปินเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ หรือเปลี่ยนแปลงประเพณีพิธีกรรมกันตรึมจึงเป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าของอีสานใต้ที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ และสะท้อนความเชื่อตลอดจนวิถีชีวิตของกลุ่มคนผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยได้เป็นอย่างดี

2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของศิลปะการละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ระหว่าง พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน ในด้านบทร้อง เครื่องดนตรี และการแสดงดนตรี มีความเปลี่ยนแปลงไปให้สอดคล้องกับยุคสมัยในทุกด้าน ด้านที่ 1 ด้านบทร้อง จะเน้นไปทางการสอนในด้านการดำรงชีวิตดำรงชีวิต การครองเรือน การมีคู่สมรส ในการร้องนั้นในปัจจุบันจะมีการร้องเกี่ยวกับ

ทำให้มีความสุขสนุกสนานมากยิ่งขึ้น มีการปรับเสียงร้องให้มีเสียงลากสั้น-ยาวที่แตกต่างกัน แต่ในการลำดับการร้องนั้น จะเริ่มด้วยการร้องเพลงไหว้ครูก่อนเป็นอันดับแรก ต่อด้วยเพลงรำพาย สุดท้ายจะจบด้วยเพลงเบ็ดเตล็ด ด้านที่ 2 ด้านเครื่องดนตรี ในอดีตมีเพียง กลอง 2 ใบ ซอ ปี่อ้อ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ก็มีการปรับให้มีความสอดคล้องและเข้าถึงง่ายในปัจจุบัน มีการเสริมเครื่องดนตรีสากลมาใช้มากขึ้น ได้แก่ ซอไฟฟ้า กลองชุด อีเล็กโทน กลองทอม เบส และกีตาร์ เข้ามาให้ฟังง่ายขึ้น และมีความสุขสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ด้านที่ 3 ด้านการแสดงดนตรี ในอดีตจะแสดงในงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานศพ และมีงานที่สอดคล้องกับด้านความเชื่อ คือพิธีกรรมมะม่วงอีกด้วย และในปัจจุบันก็ได้มีเพิ่มเติมขึ้นมา คือ งานสำคัญของหมู่บ้าน ประเพณีสงกรานต์ งานต้อนรับนักท่องเที่ยว วันไหว้ครู เป็นต้น เพื่อให้เป็นการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับไปถึงได้อนุรักษ์อีกด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Ruangdej P. (Ruangdej P., 16 February 2020) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า การละเล่นกันตรึมวงอาชีพทั้ง 4 คณะของจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ยังคงรักษาศิลปะดั้งเดิมของการละเล่นกันตรึมทั้งด้านเครื่องดนตรี การแสดงดนตรี การแสดงในพิธีกรรมและบทร้องเพลงพื้นบ้าน แต่หากเจ้าภาพต้องการให้ประยุกต์เป็นการแสดงสมัยใหม่ก็จะเพิ่มกลองชุด และอีเล็กโทน รวมทั้งดัดแปลง การแสดงให้มี “แดนเซอร์” ซึ่งมีชุดแต่งกายแบบสมัยใหม่ตามความเหมาะสม ส่วนคณะกันตรึมในสถานศึกษา ทั้งในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์รวม 4 คณะต่างรักษาเอกลักษณ์ การแสดงแบบดั้งเดิมโดยไม่มีการประยุกต์ทั้งเครื่องดนตรี การแสดงดนตรีและบทร้องเป็นการอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้านกันตรึมแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการส่งเสริมให้มีคณะกันตรึมในสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่การละเล่นกันตรึมให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการทำวิจัย เรื่อง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงเพลงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมร การละเล่นเพลงกันตรึมในหมู่บ้านดงมัน ตำบลโคโค อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ทราบถึงปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของเพลงพื้นบ้าน เพลงกันตรึม ที่มีผลเกี่ยวข้องต่อการวิจัยและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. การอนุรักษ์เพลงกันตรึม โดยครูเพลงในหมู่บ้าน ไม่ได้รับการเผยแพร่ให้เรียนรู้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีการจดลิขสิทธิ์เพลง ทำให้ไม่มีการเผยแพร่ในเพลงที่มีการเขียนขึ้นทั้งในอดีตและเพลงที่เขียนขึ้นในปัจจุบัน ทำให้การอนุรักษ์เป็นได้เพียงแค่งุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้เท่านั้น
2. การส่งเสริมเพลงพื้นบ้าน เพลงกันตรึม ควรมีการจัดชมรมการอนุรักษ์กันตรึม ให้กับผู้ที่มีความสนใจมีโอกาสให้เรียนรู้และได้ทดลอง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เพลงกันตรึมให้ดำรงอยู่
3. การส่งเสริมเพลงพื้นบ้าน เพลงกันตรึม ควรจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งรวมนักเรียนจากต่างหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการเผยแพร่เพลงกันตรึมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ**. จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. กรุงเทพฯ: cursuqa.

บุษกร บิณฑสันต์, ข้าคม พระประสิทธิ์ และปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (2556). **กันตรึม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวภา พรสิริพงษ์ และวรวิทย์ วราสินธุ์. (2555). การเปลี่ยนผ่านบทบาทหน้าที่ดนตรีกันตรึมจากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่ดนตรีพาณิชย์. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**. 31(1), 79-107.

Binson B., Pornprasit K., and Rodchangphuen P. (2013). **Kantrum**. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

Document Processing and Archives Committee under the Organizing Committee of the Celebration in Honor of His Majesty the King. (1999). **The Culture of Historical Development Identity and Wisdom of Buriram and Sisaket Provinces**. Published, on this occasion, The Royal Crest Commemorating the 6th Cycle Birthday on 5th December, 1999. Bangkok: The Teachers' Council Thailand. [in Thai]

Pornsiripong S. and Warasin W. (2012). The Changing Role of Kantrum Music: From Sacred to Commercial. **Journal of Language and Culture**. 31(1), 79-107. [in Thai]

Ruangdej P. (1986). **Kantrum (Southern Northeastern folk song)**. Buriram: Art and Culture Center United College of North Isan – Buriram. [Online], Available: file:///C:/Users/Admin/Downloads/ne167.pdf. (2020, 16 February).

